

«Я свою душу пустив у душу народу...» (до 150-річчя від дня народження Василя Стефаника)

Народився Василь Семенович Стефаник 14 травня 1871 року в селі Русів на Станіславщині (тепер Снятинського району Івано-Франківської області) в сім'ї заможного селянина. Дитячі роки пройшли в атмосфері прадавніх традицій і звичаїв Покуття, тоді ж пізнав таємничий світ народних пісень, казок, легенд, переказів, познайомився з селянським побутом. Навчався у Русівській початковій школі (з 1878), Снятинській міській школі (з 1880), потім в польських гімназіях у Коломиї (з 1883 року) та Дрогобичі (з 1891). Там зазнав чимало знущань і принижень. Разом із Стефаником навчався у гімназії і майбутній письменник-сатирик Лесь Мартович, а згодом сюди ж вступив Іван Семанюк – відомий у літературі під іменем Марко Черемшина. Вкупі з іншими гімназистами-українцями брав участь у прогресивних таємних гуртках молоді, працював у культурно-освітньому русі на селі.

Освіту продовжив у Дрогобицькій гімназії імені Франца Йозефа (тут свого часу навчався Іван Франко). Майбутній письменник знову поринув у громадсько-культурну роботу – вже як член селянської «Українсько-руської радикальної партії», заснованої у 1890 році І. Франком та М. Павликом. На формування світогляду майбутнього письменника в цей час значний вплив мали ідеї М. Драгоманова, І. Франка та М. Павлика. Там він брав участь у громадському житті, став членом таємного гуртка молоді, особисто познайомився з Франком, з яким потім підтримував дружні зв'язки.

Стефаник-студент бере активну участь у громадському житті рідного Покуття, розширює творчі контакти з українськими періодичними виданнями, активізує свою діяльність як публіцист. Стефаник бере активну участь у політичній боротьбі: виступає на селянських мітингах, викриває антинародний характер державних інституцій, за що в 1895 році його заарештовують. Активно займаючись громадсько-політичною діяльністю, а також публікуючи власні публіцистичні статті й художні твори, Стефаник поступово втрачає зацікавлення медициною і зрештою у 1900 році покидає університет.

Найважливішою подією своєї молодості Стефаник вважав знайомство з родиною Морачевських, про що в «Автобіографії» написав: «Софія Морачевська – пані, що навчила мене любити Русів і правду в собі»: «Вацлав Морачевський – моя дорога у світ»: «Юрко Морачевський віддав би мені свою молодість, аби сховати мене в ній від бруду світу». 1896–1897 рр. – час особливо напружених шукань Стефаника. Намагання його відійти від застарілої, як йому здавалося, описово-оповідної манери своїх попередників на перших порах пов'язувалося з модерністичною абстрактно-символічною поетикою. У 1897 р. у чернівецькій газеті «Праця» побачили світ перші реалістичні новели Стефаника – «Виводили з села», «Лист», «Побожна», «В корчмі», «Стратився», «Синя книжечка», «Сама-саміська», які привернули увагу літературної громадськості художньою новизною, глибоким та оригінальним трактуванням тем з життя села. Проте не всі відразу зрозуміли і сприйняли нову оригінальну манеру Стефаника.

Перша збірка новел – «Синя книжечка», яка вийшла в світ у 1899 році в Чернівцях, принесла Стефаникові загальне визнання, була зустрінута захопленими відгуками найбільших літературних авторитетів, серед яких, крім Івана Франка, були Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Ольга Кобилянська, й стала помітною віхою в розвитку української прози. Автор «Синьої книжечки» звернув на себе увагу насамперед показом трагедії селянства. Новели «Катруся» і «Новина» належать до найбільш дивовижних силою художньої правди творів Стефаника. Вони стоять поряд з такими пізнішими його шедеврами, як «Кленові листки», «Діточа пригода», «Мати» та ін. Майстерно змальовано в цих творах трагічні людські долі. У 1900р. вийшла друга збірка Стефаника – «Камінний хрест», яку також було сприйнято як визначну літературну подію. Для цього видання характерне посилення громадянського пафосу.

У 1901р. вийшла в світ третя збірка новел Стефаника – «Дорога», яка стала новим кроком у розвитку його провідних ідейно-художніх принципів. У 1905р. вийшла в світ четверта збірка письменника – «Моє слово». 1916р. Василь Стефаник пише новелу «Марія», яку присвячує пам'яті Франка. За «Марією» письменник публікує шість новел, які разом із двома названими творами другого періоду склали п'яту збірку «Вона – земля», видану 1926р. У 1927 – 1933 рр. письменник опублікував ще більше десяти новел. В останні роки життя Стефаник пише також автобіографічні новели, белетризовані спогади. Основні риси стилю письменника – психологізм, глибокий, але прихований ліризм і лаконізм, драматизм зображуваних подій, який посилено перевагою діалогу і монологу над розповіддю, уживанням покутського діалекту, який засобом «учуднення» передавав живі, як саме життя, образи трагічної дійсності, що їх неможливо було б відтворити літературною мовою.

Уважно стежив за наростанням національно-визвольного руху в Україні, покладав великі сподівання на розбудову української державності. Після розпаду Російської імперії Стефаник гаряче вітав утворення УНР. 17 листопада 1917 року, виступаючи на велелюдному вічі в Снятині, він заявив, що в Наддніпрянщині «в найбільшій величчї встає новий світ; звідти йде до нас світло для нашого розвою». Він очолював урядову делегацію ЗУНР, яка приїжджала у січні 1919 року до Києва у зв'язку з проголошенням Акту Злуки обох частин України в єдину соборну державу. Під час приїзду встановив зв'язки з діячами науки й культури, які посприяли виданню його творів: з 1919 року книжки Стефаника видаються в Харкові та Києві. Після громадянської війни і поразки визвольних змагань письменник болісно переживав крах своїх сподівань. Розуміючи великі заслуги Стефаника перед українським мистецьким словом, його новаторські здобутки, радянський уряд з пропагандивною метою призначив йому в 1928 р. персональну пенсію, а в 1931 р. у Харкові відзначив 60-ліття з дня його народження. Проте Стефаник у 1933 році відмовився від персональної пенсії, коли довідався про штучно створений голод і переслідування української інтелігенції.

До самої смерті не полишало Стефаника бажання «сказати людям щось таке сильне і гарне, що такого їм ніхто не сказав ще». І на його долю випало найбільше для художника щастя: він сказав те, що хотів, і сказав так, як хотів.

Літературні твори В. Стефаника – не просто майстерне зображення сільського побуту, політичних обставин того часу. Творчість володаря дум селянських, великого майстра новели Василя Стефаника – чарівна перлина української культури, наша гордість і слава.

Стефаник В. Майстер. Вибране. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2014. – 160 с.

Кількість примірників (1 прим. – Абонемент художній)

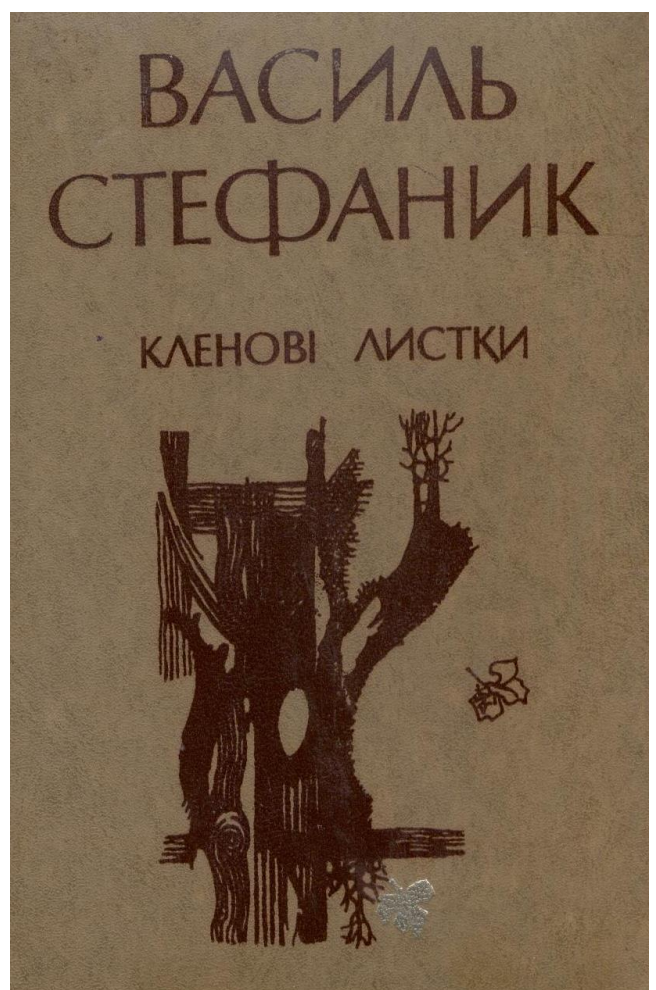
Самобутні народні соціально психологічні новели з життя західноукраїнських селян вражають правдивістю й мистецькою досконалістю. Твори Стефаника вирізняються яскравістю змальованих картин, психологічною заглибленістю та ніжним ліризмом, виключним лаконізмом, художньою довершеністю, оригінальністю та самобутністю.

У книзі вміщено всі новели та оповідання письменника, вибрані поезії в прозі, твори для дітей, автобіографії, публіцистичні статті та листи. Тексти звірено за джерелами, за якими вони подаються.

Стефаник В. Кленові листки: новели. – К. : Дніпро, 1978. – 205 с.

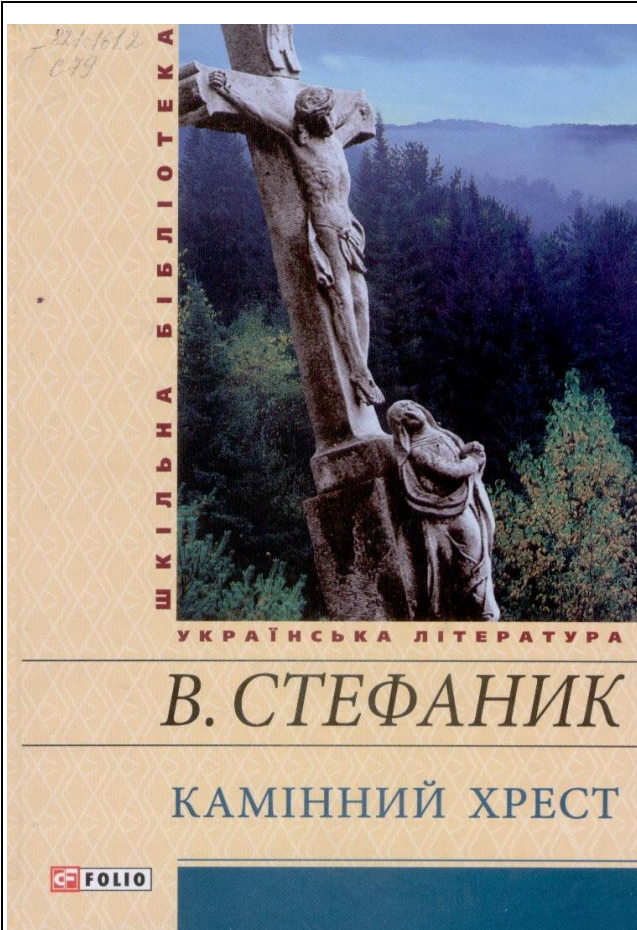
У книзі зібрано новели з усіх чотирьох збірок письменника. Стефаник започаткував в українській літературі експресіонізм, цей стиль передбачає зображення внутрішнього через зовнішнє, зацікавлення глибинними психологічними процесами. Черпаючи тематичний матеріал з добре знаного йому села, Стефаник не бачив суті своєї творчості в описах селянського побуту чи порушенні соціальних питань. Для нього головним в показі «мужицької розпуки» були не побутові й не політичні, а універсальні аспекти людського життя.

Стефаник В. С. Камінний хрест / В. С. Стефаник; післямова і коментарі Р. В. Піхманця; худож.-оформлювач Ю. Ю. Романіка. – Харків : Фоліо, 2012. – 571 с.

Василь Стефаник (1871–1936) – відомий український письменник, майстер новели. У його реалістичних, самобутніх соціально-психологічних творах постають правдиві картини життя західно-українських трудящих кінця ХІХ–поч. ХХ століття, трагедії і драми бідняків, що позбувалися землі, праці, покидали рідні місця і змушені були емігрувати за океан або гинути від голоду і хвороб.

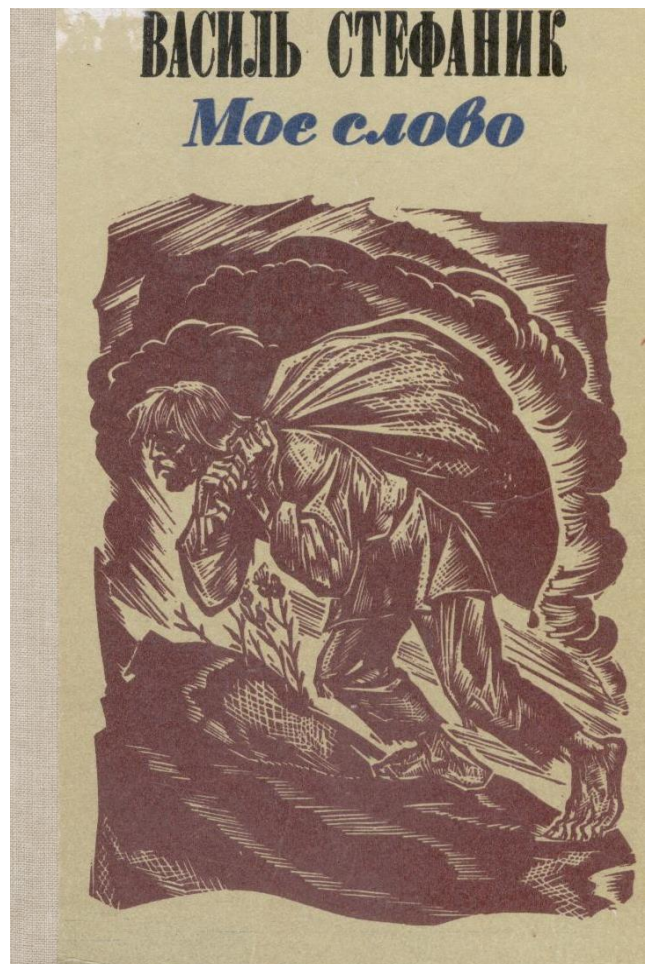
Також до видання увійшли автобіографічні й публіцистичні твори В. Стефаника та його листи.

Стефаник В. С. Моє слово : новели та оповідання. – К. : Веселка, 1991. – 190 с.

Кількість примірників 1 (1 прим. – Абонемент художній)

Ця книжка коротких, як спалах блискавки, психологічно сильних і неперевершених в досконалості оповідань полонить драматизмом і правдивістю. Конфлікти трагічного минулого викликають глибоке співчуття. Автор оповідей – великий син великого народу, поет сумної долі і водночас співець надії.

Розбиті серця // Ігор Коляда Соломія Крушельницька. – Х. : Фоліо , 2019 – С. 84-94. – (Знамениті українці).

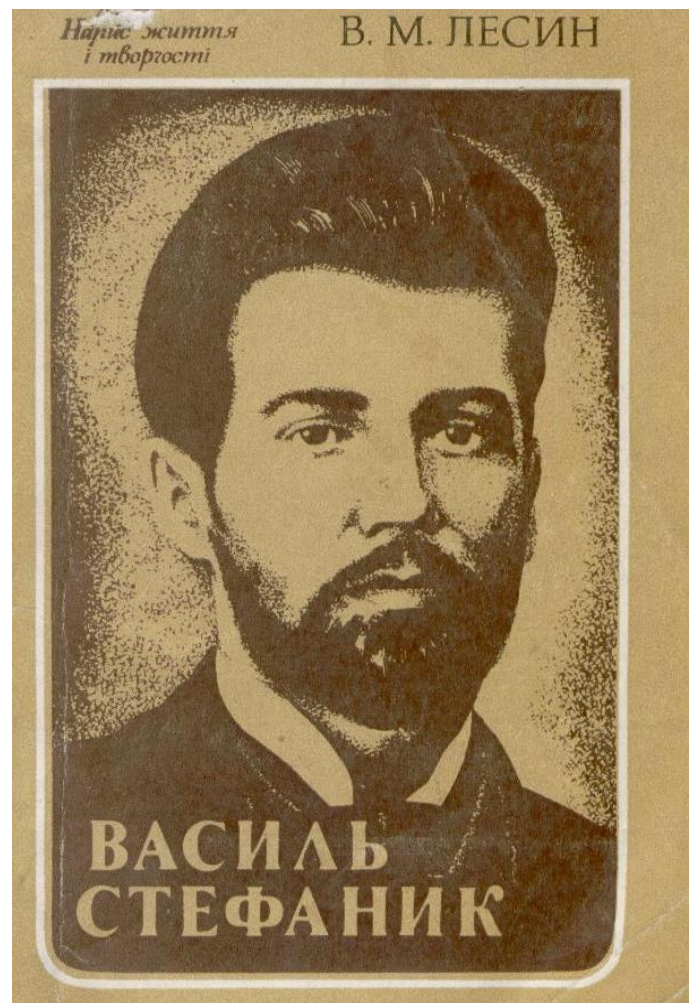
Кількість примірників 3 (3 прим. – Абонемент науковий)

Молодий письменник Василь Стефаник і молода співачка Соломія Крушельницька познайомились у домі родини Морачевських. Вона – славетна українка, яка прославилася на весь світ завдяки своєму оперному співу. Обдаровані, вони багато зробили одне для одного. «Люба дівчина і прегарна співачка», як назвав її Стефаник, стала його другом і адресатом, персонажем у його листах друзям на багато років.

Лесин В. М. Василь Стефаник. Нарис життя і творчості. – К. : Дніпро, 1981. – 150 с. – (Літературні портрети).

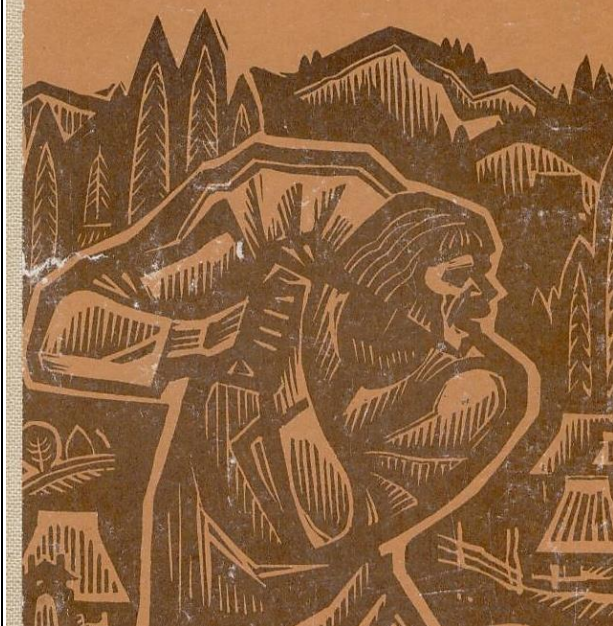
Кількість примірників 1 (1 прим. – Абонемент науковий)

У книжці популярно розповідається про життя письменника, його ідейно-творчі шукання, аналізуються особливості стилю і самобутність новеліста, простежується місце письменника в історії літератури.

**ВАСИЛЬ
СТЕФАНИК**

**ВЕЧІРНЯ
ГОДИНА**

Стефаник В. Вечірня година : новели / Василь Стефаник; післямова та коментарі В. М. Лесина; худож. В. Ю. Скакандій. – Ужгород : Карпати, 1987. – 141 с.

Книгу склали кращі новели і поезії в прозі класика української літератури, у яких з великою художньою силою відображено життя і побут галицького селянства в кінці XIX – на початку XX століть.

Стефаник В. С. Катруся. Карби : вибрані твори. – К. : Веселка, 1981. – 335 с.

Кількість примірників 1 (1 прим. – Абонемент художній)

В книгу увійшли оповідання видатного українського письменника-демократа Василя Стефаника, в яких з великою художньою силою змальовано побут і настрої західноукраїнського селянства за часів австро-угорської монархії. Збірка містить також і новели талановитого українського письменника Марка Черемшини.

Використання гуцульського діалекту надає творам своєрідного колориту, неповторного звучання й аромату

**ВАСИЛЬ СТЕФАНИК
КАТРУСЯ
МАРКО ЧЕРЕМШИНА
КАРБИ**

